

Hoop een huis geven: eerste resultaten leef- en werkklimaatonderzoek bij Gezinshuizen-Plus

SAMENVATTING

Onhandelbare jongeren worden door jeugdzorginstellingen vaak overgeplaatst naar andere instellingen, hetgeen negatief kan zijn voor de ontwikkeling van de jongeren. Als antwoord hierop is de organisatie Gezinshuis.com gestart met een nieuw initiatief om deze jongeren een huis te geven, waarin zij weer hoop kunnen krijgen op een goede toekomst: de Gezinshuizen-Plus. De opstart en de ontwikkeling van de Gezinshuizen-Plus worden door Hogeschool Leiden uitgebreid gevolgd door middel van wetenschappelijk onderzoek. De resultaten van de eerste negen opstartweken (vaak een moeilijke periode) worden in dit artikel besproken. Is het mogelijk om de jongeren met wie jeugdzorginstellingen met de handen in het haar zitten, weer hoop op een goede toekomst te geven? Het is dus niet nieuw, maar door de nieuwe jeugdwet (waarbij gemeenten wettelijk worden verplicht om jeugdigen te plaatsen in een gezinssituatie) is er de laatste jaren een groeiende vraag naar (plaatsen in) gezinshuizen en is het aantal plaatsen sterk toegenomen.¹ Ondanks dat er over tijd steeds meer kinderen en jongeren worden opgevangen en behandeld in gezinshuizen is er tot op heden weinig effectiviteitsonderzoek verricht (De Baat & Berg-le-Clerc, 2013). In het kader van *evidence-based care* is effectiviteitsonderzoek dus hard nodig.

Een Gezinshuis-Plus is een vorm van residentiële zorg voor jongeren met forse gedragsproblematiek, waarbij de belangrijkste doelen zijn: het voorkomen of verkorten van een gesloten traject, herstel van het gewone leven en het opvoeden naar een volwaardig burgerschap

1 Inleiding

Jongeren die vaak extreem agressief en negatief gedrag vertonen worden veelal 'rondgepompt' in de jeugdzorg omdat veel instellingen de zorg voor deze jongeren niet aankunnen (De Volkskrant, 2016; Dekker, Van Miert, Roest & Van der Helm, 2013). Hierdoor kan het zelfs gebeuren dat de jongeren bij wijze van 'last resort' in gesloten jeugdzorginstellingen worden geplaatst (NRC, 2016). Wij zien de gesloten jeugdzorg echter als een écht 'last resort' en vragen ons af of er voor deze jongeren niet een alternatief is. Als je deze jongeren zelf vraagt waar ze in de toekomst op hopen, antwoorden ze vaak: 'gewoon, een huis'. Maar met iedere transitie wordt hun zelfbeeld slechter en daarmee hun gedrag. Ze verliezen zelf de hoop: *'Meneer, ik heb alleen klotigheid en criminaliteit in mijn leven'*.

In een poging om voor deze jongeren een stabiele omgeving te creëren en een plaatsing in een gesloten jeugdzorginstelling te voorkomen, zijn begin 2016 in De Glind

twee Gezinshuizen-Plus gestart: een kleinschalige woonvoorziening met stabiele begeleiding voor de jongeren door ervaren gezinshuisouders. Een Gezinshuis-Plus is een vorm van residentiële zorg voor jongeren met forse gedragsproblematiek, waarbij de belangrijkste doelen zijn: het voorkomen of verkorten van een gesloten traject, herstel van het gewone leven en het opvoeden naar een volwaardig burgerschap (Factsheet Gezinshuis-Plus²). De Gezinshuizen-Plus zijn bewust gesitueerd in Jeugddorp De Glind, waar noodzakelijke kindgerichte infrastructuur aanwezig is. De Glind is een kleine gemeenschap waar veel kinderen en jongeren met een problematische achtergrond (tijdelijk) wonen, werken en/of leren en deelnemen aan diverse initiatieven uit het dorp (Factsheet Jeugddorp De Glind³).

In opdracht van *Gezinshuis.com* voert Hogeschool Leiden wetenschappelijk onderzoek uit naar de effectiviteit van Gezinshuizen-Plus. Het doel is om inzicht te krijgen in de beleving van de jongeren in de Gezinshuizen-Plus om te kijken of deze speciale vorm van behandeling voor deze specifieke doelgroep een alternatief kan vormen voor een opname in de gesloten residentiële jeugdzorg. Resultaten van recent onderzoek binnen gezinshuizen toont aan dat verblijf en behandeling binnen kleinschalige settings een goed alternatief vormen voor residentiële jeugdzorg, maar dat er nog haken en ogen zijn. Zo concludeert het onderzoek dat het psychosociaal welzijn van jongeren in gezinshuizen merkbaar vooruitging, maar dat de problematiek na een jaar nog ernstig te noemen is. De ontwikkeling op het gebied van school, opvoedrelatie en (woon)perspectief bleven achter (Leloux-Opmeer, Kuiper & Scholte, 2016). Dat is niet verwonderlijk, maar hoe vergaat het de nog veel moeilijker doelgroep in de Gezinshuizen-Plus?

2 Onderzoek bij Gezinshuizen-Plus

De organisatie *Gezinshuis.com* is in 2016 een nieuw initiatief gestart waarbij maximaal vier jongeren (tussen 8 en 14 jaar) worden behandeld in een kleinschalige woonvoorziening met speciaal opgeleide en gescreende gezinshuisouders. Vanaf februari van dit jaar zijn de jongeren in de gezinshuizen fasegewijs ingestroomd. De gezinshuisouders werken intensief samen met een specialistisch team, onder wie een systeembegeleider, een gedragswetenschapper en pedagogisch medewerkers. De jongeren volgen in eerste instantie onderwijs en dagbesteding op de locatie 'de Tölt', waar de jongeren worden begeleid door het vaste team. Daar wordt gewerkt naar doorstroom richting regulier of speciaal onderwijs. In het begin werd er vooral gericht op het normaliseren van gedrag en het opbouwen van een goede werkaliantie tussen gezinshuisouders en jongeren om de behandelmotivatie van jongeren te vergroten (Roest, Van der Helm & Stams, 2016). Het 'gewone' leven wordt zoveel mogelijk aangewend door de jongeren duidelijkheid, structuur en overzicht te verschaffen. Het perspectief van de jongeren is in veel gevallen doorstroom naar een 'regulier' gezinshuis of kamertraining.

Om inzicht te krijgen in de beleving van de jongeren en de medewerkers binnen de Gezinshuizen-Plus is intensief onderzoek gedaan naar het leef- en werkklimaat in de beginfase van de plaatsing. Daarbij stonden de volgende vragen centraal:

Hoe ervaren de jongeren het leefklimaat en de onderlinge omgang in de Gezinshuizen-Plus en hoe ontwikkelt de perceptie op het leefklimaat en de onderlinge omgang zich over tijd?

Hoe ervaren de medewerkers die betrokken zijn bij de Gezinshuizen-Plus het werkklimaat (het leiderschap van de projectleiders, de onderlinge samenwerking en werkmotivatie)?

Het belang van een positief leef- en werkklimaat komt voort uit recent onderzoek, dat heeft aangetoond dat een open leefklimaat positieve behandel-effecten heeft (Eltink, Van der Helm, Wissink & Stams, 2015; Heynen, Van der Helm, Cima, Stams & Korebrits, 2015; Ros, Van der Helm, Wissink, Stams & Schaftenaar 2013; zie voor een overzicht: Soeverijn, Van der Helm & Stams, 2013) in tegenstelling tot een gesloten en repressief klimaat, dat vaak negatieve behandel-effecten heeft (zie De Valk et al., 2015; 2016). Het leefklimaat omvat de ondersteuning die wordt geboden door de medewerkers, de zingeving van het verblijf, de mate en eerlijkheid van controle en handhaving daarvan, onderlinge omgang tussen de jongeren en de mate waarin structuur, veiligheid en vertrouwen wordt gekoesterd (zie Van der Helm et al., 2011 voor een uitgebreide beschrijving). Daarnaast is een positief werkklimaat van belang, aangezien medewerkers en jongeren elkaar wederzijds beïnvloeden. Het is belangrijk dat medewerkers positief worden ondersteund en samenwerken om een balans te vinden tussen flexibiliteit en controle in de omgang met jongeren. Om die balans te krijgen moet er voor de jongeren voldoende ruimte zijn om te oefenen en experimenteren met nieuw gedrag om nieuwe sociale competenties te kunnen ontwikkelen (Van der Helm, Boekee, Stams & Van der Laan, 2011) en aan de andere kant voldoende structuur en regels om veiligheid voor jongeren te waarborgen en een duidelijke en overzichtelijke situatie te creëren. Een te scheve verdeling tussen flexibiliteit en controle kan leiden tot overmatige controle en onderdrukking door overmatig regelgebruik en gebruik van straffen (De Valk et al., 2015) of een té flexibele situatie waarin jongeren niet begrensd of behandeld worden waardoor ze zich niet gezien en gesteund voelen. Dat is voor medewerkers een hele opgave en voor jongeren die vaak al teleurgesteld zijn in de hulpverlening een forse uitdaging. De resultaten die hier worden beschreven betreffen de resultaten van het leefklimaat en de onderlinge omgang van de eerste cyclus van negen weken en de resultaten van de eerste meting van het werkklimaatonderzoek.

3 Onderzoeksmethode

Om inzicht te krijgen in de belevingen van de jongeren zijn elke week vragenlijsten afgenomen over het leefklimaat en onderlinge omgang tussen jongeren. In totaal worden op 18 momenten vragenlijsten ingevuld (verdeeld over twee cycli van negen weken). In het begin en aan het eind van een cyclus wordt een langere vragenlijst afgenomen waarbij vragenlijsten zijn toegevoegd die gedragstendenties en behandel-motivatie meten: Brief Problem Monitor (BPM) (Achenbach, McConaughy, Ivanova & Rescorla, 2011), Taxonomy of Problematic Social Situations (TOPS) (Roest et al., 2015) en Adolescent Treatment Motivation Questionnaire (ATMQ) (Van der Helm, Wissink, De Jongh & Stams, 2013). Het werkklimaatonderzoek (zie Van Miert & Dekker, 2012) bij de medewerkers wordt in die periode twee keer uitgezet.

De eerste cyclus van het longitudinale (leefklimaat)onderzoek is gestart in april 2016. Van de zeven jongeren die geplaatst waren in de twee gezinshuizen, hebben vijf jongeren (respons = 71%) wekelijks een vragenlijst over het leefklimaat en de onderlinge omgang ingevuld⁴. Het leefklimaat (zie Van der Helm et al., 2011) meet de perceptie van de jongeren op de sociale context in het gezinshuis. De vragenlijst

bestaat uit 29 items die vragen naar de mate waarin de jongeren zich ondersteund voelen door de medewerkers, de mate waarin zij dingen leren, de atmosfeer in het gezinshuis en de mate waarin zij repressie ervaren (onrechtmatige regelhantering en deprivatie). De vragenlijst over de onderlinge omgang meet de manier waarop de jongeren in het gezinshuis met elkaar omgaan (Sonderman et al., in voorbereiding). De vragenlijst bevat negatieve items die met name betrekking hebben op aspecten van relationele agressie, zoals roddelen, buitensluiten en storend gedrag van peers. Aan de andere kant bevat de vragenlijst items met betrekking tot een positieve omgang tussen peers, bijvoorbeeld de mate waarin zij steun ervaren en (goede) dingen leren van hun groepsgenoten. De resultaten konden worden afgezet tegen een referentiegroep, bestaande uit jongeren die verblijven in de residentiële jeugdzorg ($n = 566$). De jongeren hebben de vragenlijsten op de gezamenlijke school ingevuld, waar zij onderwijs volgden. De gemiddelde leeftijd van de jongeren is 13 jaar ($SD = .71$); twee meisjes en drie jongens (zie kaders voor beschrijving van twee casussen van de jongeren⁵).

Casus Youri

Youri is een jongen van 14 jaar die sinds februari 2016 op vrijwillige basis in een Gezinshuis-Plus woont. In 2014 zijn meerdere diagnoses bij Youri vastgesteld, waaronder ADHD, ODD en PDD NOS en werd gesteld dat hij een bedreigde persoonlijkheidsontwikkeling had (geen diagnose) en problemen op school. Lange tijd is hij helemaal niet naar school gegaan. Ook hebben er in zijn leven mogelijk traumatische gebeurtenissen plaatsgevonden, waaronder een vechtscheiding van ouders, overlijden van opa, fysiek ingrijpen bij jeugdzorginstellingen en is hij slachtoffer of getuige geweest van huiselijk geweld. Vanaf zijn 7e heeft Youri op veel verschillende woon- en behandelplekken gewoond. Eerst is hij aangemeld voor een MKD, gevolgd door twee klinische opnames, een aanmelding voor een dagbehandeling en aanmelding voor een gezinshuis. Vanaf zijn 12e lijkt het mis te gaan. Hij wordt wederom opgenomen in een kinderkliniek en verhuist maar liefst drie (!) keer van instelling of behandelgroep, voor hij ruim een jaar later weer naar zijn vader verhuist. Langer dan een halfjaar woont Youri daar niet, omdat hij wederom opgenomen moet worden op een crisisgroep. In de zes jaar voordat Youri in het Gezinshuis-Plus ging wonen, heeft hij dus in totaal op 10 verschillende behandelgroepen gezeten. Zowel vader als moeder, alsmede de hulpverlening, zijn er niet in geslaagd Youri te bieden wat hij nodig heeft. Door de vele wisselingen van woonplek is hij lange tijd niet naar school gegaan en heeft hij geen vaste structuur gehad in zijn dagelijkse leven.

Casus Priscilla

Priscilla is een meisje van 13 jaar met een stoornis verwant aan het autisme spectrum (MCDD), waarbij met name het reguleren van emoties en gedachten ernstig is verstoord. Daarnaast worden ook ernstige beperkingen in het sociaal functioneren op school gevonden. Langdurige ambulante hulpverlening en schoolwisselingen hebben onvoldoende effect gehad. Priscilla wordt bij diverse organisaties aangemeld, maar zij wordt overal afgewezen omdat een woongroep niet geschikt zou zijn. Halverwege 2014 wordt Priscilla met spoed opgenomen bij Curium, waar ze wordt geplaatst op een unit voor kinderen met een stoornis in het autisme spectrum. Een klein jaar later is de behandeling aan het einde van haar mogelijkheden gekomen, waardoor wordt afgezien van verdere opname. Op de behandelgroep zijn veel prikkels en wisselingen wat erg veel onrust teweegbrengt. Aan de andere kant is een regulier gezinshuis te mild voor Priscilla, omdat zij niet naar school gaat. In februari 2016 is zij opgenomen in een Gezinshuis-Plus.

De medewerkers hebben vragenlijsten ingevuld die diverse aspecten van het werkklimaat meten. De vragenlijst is door Hogeschool Leiden ontwikkeld voor medewerkers die werkzaam zijn in de residentiële jeugdzorg en is voor dit onderzoek aangepast aan de situatie in de gezinshuizen. Om die reden was een vergelijking met een refe-

rentiegroep, bestaande uit medewerkers in de residentiële jeugdzorg, mogelijk ($n = 373$). Schalen die vragen naar de perceptie van het leiderschap van de projectleiders, onderlinge samenwerking tussen de medewerkers, de mate waarin er een gedeelde visie heerst, werktevredenheid en betrokkenheid bij de doelgroep en instelling zijn meegenomen in het onderzoek. In totaal hebben 10 van de 11 medewerkers die zijn uitgenodigd deelgenomen aan het leerklimaatonderzoek (respons = 91%).

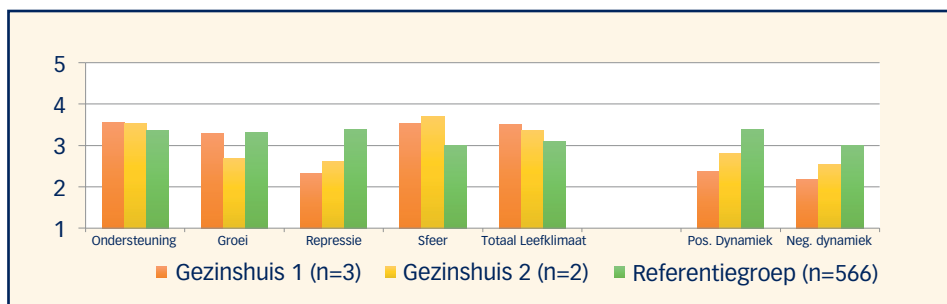
Uit de resultaten van de vijf jongeren kan worden geconcludeerd dat het leefklimaat in de Gezinshuizen-Plus door de jongeren zeer positief wordt ervaren, zeker wanneer het wordt vergeleken met gegevens van jongeren die in residentiële jeugdzorginstellingen verblijven

4 Resultaten

Leefklimaat en onderlinge omgang

Uit de resultaten van de vijf jongeren kan worden geconcludeerd dat het leefklimaat in de Gezinshuizen-Plus door de jongeren zeer positief wordt ervaren, zeker wanneer het wordt vergeleken met gegevens van jongeren die in residentiële jeugdzorginstellingen verblijven (zie Tabel 1).

Tabel 1 **Resultaten leefklimaat meting 1 voor beide gezinshuizen**

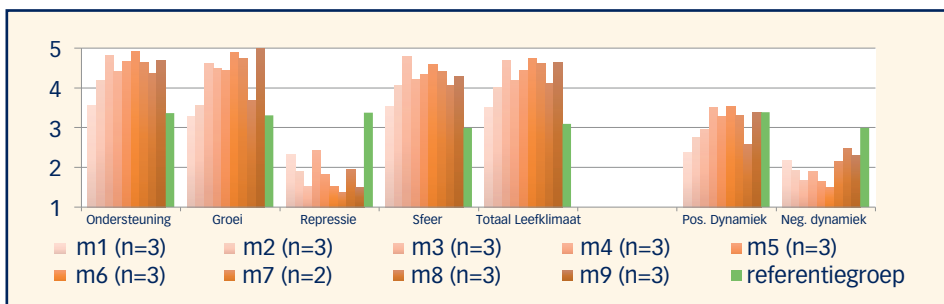

De jongeren ervaren met name een veel lagere mate van repressie en een positievere atmosfeer en daarnaast iets meer ondersteuning van de gezinshuisouders ten opzichte van de referentiegroep. Aan de andere kant ervaren de jongeren gemiddeld een iets lagere mate van groei. Tussen de twee gezinshuizen zijn kleine verschillen te zien, waarbij het leefklimaat in gezinshuis 1 positiever wordt ervaren dan in gezinshuis 2. Bij gezinshuis 2 ervaren de jongeren (ten opzichte van de jongeren van gezinshuis 1 en de referentiegroep) met name een lagere mate van groei. Bij de terugkoppeling van de onderzoeksgegevens aan de jongeren en de gezinshuisouders bleek dat de jongeren van gezinshuis 2 daar niet wilden zijn, vaak wegliepen en niet gemotiveerd waren voor de behandeling. De medewerkers gaven daarbij aan dat de jongeren nog geen behandelplan hadden, omdat het belangrijk was dat de jongeren eerst 'stabiliseerden'. Er werd ruimte gegeven aan de jongeren zodat ze konden wennen aan de plaatsing en de vrijheden die zij daarbij hadden. Ten tijde van de terugkoppeling van de resultaten van de laatste meting in juli, is aangegeven dat de behandelplannen waren opgesteld met de jongeren, waardoor er gewerkt kon worden met leerdoelen.

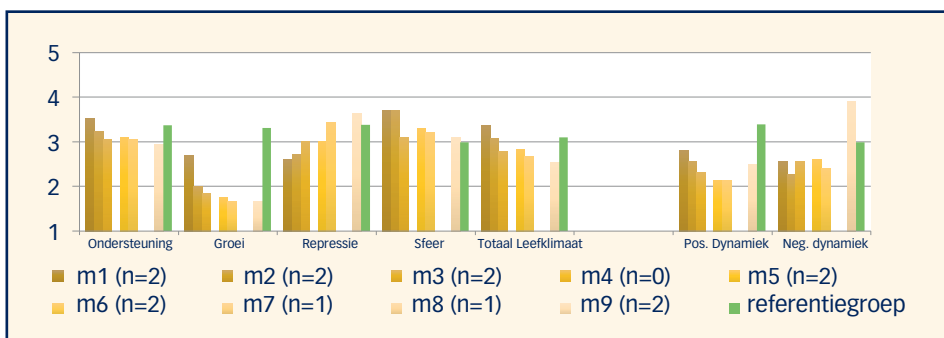
Ontwikkeling van het leefklimaat en onderlinge omgang

In tabellen 2 en 3 is de ontwikkeling van het leefklimaat over de periode van 9 weken weergegeven voor beide gezinshuizen. Over de periode van negen weken heeft het leefklimaat in gezinshuis 1 zich zeer positief ontwikkeld en het leefklimaat in gezinshuis 2 in iets mindere mate. Het leefklimaat in gezinshuis 1 heeft zich met name in de eerste drie weken positief ontwikkeld en is daarna vrij stabiel gebleven. De jongeren in gezinshuis 2 zijn over tijd met name minder groei en meer repressie gaan ervaren. Daarnaast zijn de jongeren over tijd iets minder ondersteuning en een iets minder positieve sfeer gaan ervaren, hoewel de sfeer nog vergelijkbaar is met de referentiegroep. Wat opvalt is dat het leefklimaat vrij stabiel positief is bij gezinshuis 1 en dat die bij gezinshuis 2 geleidelijk minder open wordt.

Tabel 2 **Ontwikkeling van het leefklimaat gezinshuis 1**

Tabel 3 **Ontwikkeling van het leefklimaat in gezinshuis 2**

Bij beide gezinshuizen waren de schaalscores van de onderlinge omgang (*Positieve dynamiek* en *Negatieve dynamiek*) in het begin lager ten opzichte van de referentiegroep, hetgeen mogelijk verklaard kon worden door de jonge leeftijd en de problematiek van de jongeren. In het begin van de adolescentie zijn de jongeren minder georiënteerd op peers dan jongeren in de mid-adolescentie. De leeftijd van de referentiegroep is gemiddeld iets ouder dan 15 jaar. Bij de laatste meting was de schaalscore *Positieve groepsdynamiek* van gezinshuis 1 gelijk aan de referentiegroep, hetgeen betekent dat de jongeren in het gezinshuis elkaar in hogere mate steunen en dingen van elkaar leren. In gezinshuis 2 ervaren de jongeren een negatievere groepsdynamiek ten opzichte van de referentiegroep. Dit komt met name door een piek in de score in de laatste meting, terwijl de schaalscore bij de overige metingen onder het gemiddelde van de referentiegroep lag. Een hogere mate van negatieve dynamiek houdt in dat jongeren met name een hogere mate van relationele agressie vertonen, waaronder buitensluiten en roddelen.

De behandeling van Youri en Priscilla

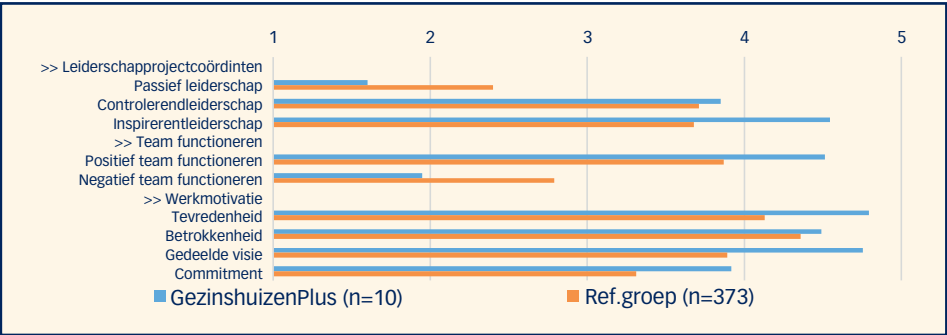
Vanaf dag 1 is Youri naar dagbesteding gegaan, maar dat is gepaard gegaan met veel weglopen, boosheid, manipuleren van moeder en zich niet aan de regels en afspraken houden. Het contact tussen moeder en gezinshuisouders liep daarnaast erg stroef, met name doordat moeder zich door Youri voor zijn karretje liet spannen. Dit is opgepakt door de systeembegeleider, die de onenigheden uit de lucht heeft gehaald en de samenwerking tussen moeder en gezinshuisouders een positieve draai heeft gegeven. Doordat er intensief contact was tussen de medewerkers van de dagbesteding, gezinshuisouders, systeembegeleider en moeder (in iets later stadium) konden zij een duidelijke lijn trekken, waardoor Youri geen ruimte kreeg om de volwassenen tegen elkaar uit te spelen. Voor Youri was het erg belangrijk dat hij het vertrouwen in volwassenen kon herstellen. In de begeleiding hebben de medewerkers zich daardoor met name gericht op het opbouwen van de vertrouwensrelatie, door een luisterend oor te bieden, er onvoorwaardelijk voor hem te zijn, vertrouwen te geven door succeservaringen te laten opdoen en vooral te focussen op wat goed gaat. Het was belangrijk dat hij leerde dat hij fouten mocht maken, zonder dat het hoeft te ontaarden in afwijzing. Als hij wegliep, werd daarna weer gezegd 'Fijn dat je er weer bent'.

Priscilla is vanaf het begin van de plaatsing in het Gezinshuis-Plus hele dagen naar de dagbesteding gegaan. Zij heeft dit goed volgehouden en is gelijk aan de slag gegaan met leren, huiswerk en toetsen maken. In het begin heeft Priscilla veel geschreeuwd en is ze vaak weggelopen als ze gestrest raakte. Bij Priscilla lag de nadruk op het normaliseren van het gedrag. Omdat Priscilla vaak heeft aangegeven 'ik ben autistisch', hebben de begeleiders veel geïnvesteerd om haar meer dan een indicatie te laten zijn ('Ik ben Priscilla'). Daarnaast is ook bij Priscilla veel nadruk komen te liggen op het opdoen van succeservaringen, het geven van vertrouwen en onvoorwaardelijke steun bieden.

Werkklimaat

Bij het begeleiden van de jongeren werken de gezinshuisouders intensief samen met een team pedagogisch medewerkers, een gedragswetenschapper en de projectleiders. Uit het werkklimaatonderzoek bleek de samenwerking tussen collega's en ondersteuning vanuit de projectleiders zeer positief te worden ervaren (Tabel 4). De medewerkers ervaren een veel lagere mate van passief leiderschap en daarentegen een hogere mate van inspirerend leiderschap. Daarnaast ervaren de medewerkers een zeer positief teamfunctioneren en zijn de medewerkers in (veel) hogere mate tevreden over het werk dat ze doen, ervaren ze een hogere mate van een gedeelde visie en zijn de medewerkers zeer betrokken bij de organisatie. Het belang van de samenwerking tussen de medewerkers blijkt uit het kader 'De behandeling van Youri en Priscilla'.

Tabel 4 Resultaten van het werkklimaatonderzoek

5 Conclusie

De resultaten zijn uitvoerig teruggekoppeld en besproken met het team van medewerkers die betrokken zijn bij de Gezinshuizen-Plus. De medewerkers herkennen het beeld dat wordt geschetst door de resultaten. Met name de positieve samenwerking binnen het team van medewerkers werd genoemd als belangrijke reden van succes. Door de integrale aanpak en goede afstemming tussen de medewerkers hebben de jongeren weinig ruimte om medewerkers tegen elkaar uit te spelen en is er voor de jongeren veel duidelijkheid over bijvoorbeeld regels en structuur. Daarnaast heeft de omgeving een positieve uitwerking op het gedrag van de jongeren. Er zijn in De Glind veel voorzieningen (bijvoorbeeld kinderboerderij, school voor speciaal onderwijs, zwembad, buurtcentrum) waar activiteiten voor jongeren worden geregeld. Er bestaat goede sociale controle in de buurt zodat de gezinshuisouders altijd weten wat er speelt of waar de kinderen uithangen en kunnen de jongeren nauwelijks ergens heen als ze weglopen. Al met al kan dus worden gesteld dat beide Gezinshuizen-Plus, ondanks de zeer complexe doelgroep die zij behandelen en de woonsituatie waarin de kinderen worden behandeld, in staat zijn een positief leefklimaat neer te zetten. Hierbij moet wel worden aangetekend dat het leefklimaat zich in één gezinshuis relatief negatief heeft ontwikkeld over de negen weken, hetgeen voornamelijk werd veroorzaakt door de negatieve groeibeleving van de jongeren in dat gezinshuis. Dit was echter bekend bij de medewerkers, en de medewerkers hebben hier intensief op ingezet. Ten tijde van de terugkoppeling was voor beide jongeren reeds een behandelplan opgesteld. Vervolgonderzoek zal moeten aantonen of de aanpak ook voor deze jongeren effect heeft.

Diverse onderzoeken hebben reeds aangetoond dat een positief leefklimaat leidt tot positieve behandel effecten (Zie Eltink et al., 2015; Van der Helm et al., 2011; Heynen et al., 2016), daar waar een negatief, repressief leefklimaat leidt tot verhoging van agressie (De Valk et al., 2015; 2016). In Juli zijn beide gezinshuizen in het kader van het 'gewone leven' op vakantie geweest. De gezinshuisouders hebben hiervan dagboekjes bijgehouden, waarvan afzonderlijk verslag zal worden gedaan. Het tweede deel van dit onderzoek wordt voortgezet vanaf september 2016, waarin ook vragenlijsten worden meegenomen die gedragstendenties en behandelmotivatie meten (BPM, TOPS en ATMQ). Op die wijze kan de ontwikkeling van de gedragsproblematiek en de behandelmotivatie van de jongeren longitudinaal worden gevolgd. De voorlopige resultaten schetsen vooralsnog een zeer positief beeld (zie kader). Meer wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van gezinshuizen is desondanks zeer gewenst, met name omdat dit grotendeels ontbreekt. Misschien vormt deze woonvorm wel een oplossing voor een van de meest dringende problemen in de jeugdzorg en kunnen we voor deze jongeren hoop een huis geven.

Is dit nieuw? In 1945 werden zes kinderen ontdekt in een schuur in het concentratiekamp in Terezina. Ze waren extreem agressief naar alle volwassenen en konden nauwelijks meer praten. Eenmaal opgevangen in 'Bulldogs Bank', onder de hoede van Anna Freud (de dochter van) en Sophie Dann leerden ze langzaam weer contact te maken met andere mensen. Assistent was John Bowlby. Dit vormde de basis van zijn hechtingstheorie. De kinderen zijn in de jaren negentig weer opgezocht en bleken een gewoon leven te hebben.

NOTEN

- ¹ <http://www.gezinspiratieplein.nl/lezen-weten/lijt-met-alle-publicaties/73-factsheet-gezinshuizen-2014/file>
- ² Factsheet met een uitgebreide beschrijving van de Gezinshuizen-Plus is te vinden op www.gezinshuis.com
- ³ Factsheet met een uitgebreide beschrijving van het Jeugddorp is te vinden op www.glind.nl
- ⁴ Vragenlijsten zijn te vinden op de website van Hogeschool Leiden: <https://www.hsleiden.nl/residentiele-jeugdzorg/vragenlijsten-en-handleidingen/index>
- ⁵ Namen zijn gefingeerd om anonimiteit te waarborgen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Zie hiervoor <http://tvodigitaal.nl> - januari - 'Artikelen, Columns, Mededelingen'.

OVER DE AUTEURS

MSc. **Ferdi Bekken** was ten tijde van het schrijven van het artikel onderzoeker van het lectoraat Residentiële Jeugdzorg van Hogeschool Leiden waar hij het effectonderzoek van de gezinshuizen coördineerde, en is tegenwoordig als projectmedewerker verbonden aan Fier.

E-mail: f_bekken@hotmail.com

Dr. **Peer van der Helm** is lector van het lectoraat Residentiële Jeugdzorg van Hogeschool Leiden en voert in opdracht van Gezinshuis.com effectonderzoek uit van gezinshuizen.

E-mail: helm.vd.p@hsleiden.nl